

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Oude Pastorie met omgeving in Zwalm
(Sint-Blasius-Boekel)

Monument en dorpsgezicht

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Oude Pastorie met omgeving, Zwalm (Sint-Blasius-Boekel), Paalweg 1 –
monument en dorpsgezicht (opheffing)

Onderwerp

Benaming: Oude Pastorie met omgeving

Adres of ligging: Zwalm (Sint-Blasius-Boekel), Paalweg 1

Dossier

Type dossier: opheffingsdossier (Gehele opheffing)

Dossiernummer: 4.001/45065/106.1

Bescherming

Beschermd als: monument, dorpsgezicht

Beschermingsbesluit: ministerieel besluit van 9 november 1994

URI Besluitendatabank Onroerend Erfgoed: <https://id.erfgoed.net/bsluiten/2774>

Inventaris Onroerend Erfgoed

URI Inventaris Onroerend Erfgoed:

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10922>

<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10925>

Samenvatting

De bescherming van de Oude Pastorie en omgeving als monument en als dorpsgezicht wordt opgeheven omwille van het algemeen belang. Door de materiële teloorgang zijn de erfgoedwaarden van het monument en zijn omgeving ontoereikend voor bescherming.

Datum

Datum: 6/03/2023

INHOUDSTAFEL

1.	Aanleiding tot opmaak van het dossier	4
2.	Beschrijvend gedeelte	4
2.1.	Ruimtelijke context.....	4
2.2.	Historiek van het beschermde goed	4
2.3.	Historiek van het beschermings- en beheerdossier	5
2.3.1.	Procedure tot bescherming bij dringende omstandigheden (1993).....	5
2.3.2.	Harde restauratie tussen 1993 en 2000	7
2.4.	De fysieke toestand van het onroerend goed	7
2.5.	Juridische toestand.....	7
2.5.1.	Adres en kadaster	7
2.5.2.	Onroerend erfgoed	8
2.5.3.	Omgeving	8
3.	Evaluerend gedeelte	8
3.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	8
3.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	10
3.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	10
4.	Bronnen	10
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	11
5.1.	Omgevingsplan	11
5.2.	Fotobijlage	11
5.3.	Documentatie	11

1. AANLEIDING TOT OPMAAK VAN HET DOSSIER

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van de Oude Pastorie met omgeving in Zwalm. De opheffing van de bescherming kadert in de herziening van het beschermd erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de Oude Pastorie met omgeving werd onderzocht in het project 'Aangetaste en verdwenen beschermingen' (2020-2021). Hierin zijn beschermingen onderzocht van bouwkundig, houtig en landschappelijk erfgoed met een onduidelijke fysieke toestand. Het onderzoek had een drieledige bedoeling:

- Nagaan wat de huidige fysieke toestand van de beschermde aanduidingsobjecten is en in hoeverre deze nog beantwoordt aan de toestand waarin ze werden beschermd
- Achterhalen welke de oorzaken zijn van eventuele veranderingen
- Een beslissing nemen over de bescherming van de aanduidingsobjecten

Op basis van dit onderzoek zijn 44 volledige en één gedeeltelijke opheffing van beschermingen toegevoegd aan de beschermingskalender 2022, evenals 3 wijzigingen van beschermingen van verplaatst erfgoed.

Deze opheffingen en wijzigingen worden gefaseerd uitgevoerd. Het derde en laatste pakket dat hier wordt voorgelegd bevat beschermd bouwkundig en houtig erfgoed waarvan de toestand problematisch was op het moment van bescherming.

2. BESCHRIJVEND GEDEELTE

2.1. Ruimtelijke context

De Oude Pastorie is beschermd als monument (het eigenlijke pastoriegebouw) en bevat in een dorpsgezicht (dienstgebouwen, poortvleugel en perceel).¹ De Oude Pastorie is gelegen aan een verder onbebouwde weg, op circa 200 meter van de dorpskern van Sint-Blasius-Boekel. Het goed is ingeplant op de kouter ten noorden van de kerk, vanwaar men een open zicht heeft op het landschap van de omliggende gemeenten.

Ten zuiden van de Oude Pastorie, dicht bij de kerk, bevindt zich de als monument beschermde 'nieuwe' neogotische pastorie van 1888, met ommuurde tuin.² De Sint-Blasiuskerk van Sint-Blasius-Boekel omvat het als monument beschermde orgel van 1835 (orgelbouwer L. Loret-Vermeersch).³

Het beschermd onroerend erfgoed in de omgeving wordt weergegeven op een omgevingsplan in bijlage bij dit opheffingsdossier.

2.2. Historiek van het beschermde goed

De eerste pastorie van de parochie Sint-Blasius-Boekel werd slechts in 1783 gebouwd, vermoedelijk door architect L. de Villegas van de Gentse Sint-Pietersabdij. De voor deze periode representatieve pastorie kwam tot stand in het kader van de godsdienstpolitiek van keizer-koster Jozef II. In de *Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen* (1971) wordt de Oude Pastorie van Sint-Blasius-Boekel vrij uitgebreid behandeld. In de illustraties is ook het bouwplan voor het "*Pastoreel hujs van Blasius*

---

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Oude Pastorie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/45314> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Pastorie Sint-Blasiusparochie* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/11110> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

³ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Parochiekerk Sint-Blasius: orgel* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10760> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

Boucle, alzoo nieuw te maeken anno 1783" opgenomen: "De twee tekeningen van de voorgevel van het woonhuis vertonen (...) een symmetrische aanleg, vijf traveeën breed, met deur in het midden, een zadeldak met standvenster in het midden; aan weerszijden tegen de zijgevels een lager dienstgebouw onder lessenaarsdak. De tekening is exemplarisch voor wat de meeste landelijke pastorieën uit de streek zijn geweest, cfr. Sint-Denijs-Boekel⁴ en Zegelsem⁵. (...) Deze oude pastorie is nog bewaard maar tot hoevewoning aangepast. Zij is gelegen op de hoogte van de kouter, een heel eind ten noorden van de kerk, en bestaat uit de beschreven woonvleugel, twee zijdelingse dienstgebouwen die aan de weggant door een afsluitingsmuur verbonden zijn; zodat een binnenkoer bestaat."

In 1990 werd in het kader van het postgraduaat Monumenten- en Landschapszorg aan het Hoger Architectuur Instituut van het Rijk (Antwerpen) een eindwerk gemaakt over deze pastorie (Vandepitte, 1989-1990). In het daarmee samenhangende restauratieplan (1990) kreeg de pastorie opnieuw één dakvenster, waarmee architect P. Lafort teruggreep naar het bouwplan van 1783.

De Oude Pastorie bleef in gebruik tot de bouw van de Nieuwe Pastorie⁶ in 1888, dichterbij de kerk. Van 1933 tot 1988 was de site in gebruik als hoeve. Vanaf de 19de eeuw tot het begin van de 20ste eeuw werd het woonhuis aan de straatzijde uitgebreid met dienstvleugels en een poortvleugel, waardoor een gesloten opstelling rondom een binnenplaats ontstond. Bij de recente harde restauratie van de pastorie werden de dienstvleugels en de aan de straat gelegen poortvleugel, met jaartal "1907" in het pannen zadeldak, gesloopt. In de plaats van het erf kwam een voortuin, van de straat afgesloten door een hoge bakstenen muur met toegangshek tussen bakstenen pijlers met arduinen bolbekroning. In deze muur is ook een nieuwe garage onder zadeldak geïntegreerd.⁷

2.3. Historiek van het beschermings- en beheerdossier

2.3.1. Procedure tot bescherming bij dringende omstandigheden (1993)

In het voorjaar van 1993 werd omwille van sloopplannen een procedure tot bescherming bij dringende omstandigheden ingeleid. Op 17 maart 1993 vernam het Bestuur voor Monumenten- en Landschapszorg dat er tot 20 maart 1993 een openbaar onderzoek liep over het "slopen van bestaande gebouwen en bouwen van een landelijke woning". Vervolgens werd een voorstel voor opname op voorontwerp van lijst voor de "nog vrij intacte pastorie" overgemaakt aan minister Johan Sauwens.

De evaluatie in het inhoudelijke dossier bij de bescherming van 1993⁸ omschrijft de Oude Pastorie als "een eenvoudig éénlaags gebouwtje onder zadeldak met geschilderde voorgevel, te weerszijden geflankeerd door een annexe met lessenaarsdak, waardoor het geheel beantwoordt aan het gangbare type van de landelijke pastorie in de latere 18de en

---

⁴ In Sint-Denijs-Boekel (Zwalm) werd in 1859 een nieuwe pastorie gebouwd. Daarachter is de vroegere 17de-eeuwse pastorie van één bouwlaag bewaard. AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Pastorie Sint-Denijsparochie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/45349> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

⁵ De bouw van de huidige éénlaagse pastorie in Zegelsem (Brakel) situeert zich in de ambtsperiode van pastoor G. Lintermans (1726-1770). AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Pastorie Sint-Ursmarusparochie met tuin* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/43742> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

⁶ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Pastorie Sint-Blasiusparochie met tuin* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/45315> (geraadpleegd op 23 februari 2023).

⁷ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Oude Pastorie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/45314> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

⁸ Handgeschreven document, archief van Onroerend Erfgoed.

een deel van de 19de eeuw. Uwendig vormen gepleisterde raamomlijstingen, horizontale muurbanden en geprofileerde kroonlijst de enige versiering van dit laat-18de-eeuwse gebouw. Het interieur is gekenmerkt door een even sobere aankleding die kan beschouwd worden als een landelijke Louis XVI-stijl met enkele reminiscenties aan de Rococostijl."

Het **voortwerp van lijst** werd op **6 april 1993** bij ministerieel besluit ondertekend. In uitvoering van artikel 6 van het decreet tot bescherming van Monumenten en Stads- en Dorpsgezichten (1976) werden met een bijkomend besluit van dezelfde datum de rechtsgevolgen van het beschermingsbesluit onmiddellijk van toepassing verklaard voor een periode van 120 dagen.

Op 2 juni 1993 bracht de Provinciale Commissie van de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) een gunstig advies uit over de bescherming als monument van de pastorie, maar een ongunstig advies over het dorpsgezicht:

- de **pastorie** verkeerde aan de buitenzijde in een **relatief goede bouwfysische toestand**. Toch wees de commissie op een **aantal 'voorlopige' werken aan het interieur**, uitgevoerd door de eigenaar: verwijdering van schouwen, van pleisterwerk, van het plafond tussen bovenverdieping en zoldering, dit laatste *"zogezegd [om] de bouwfysische toestand te kennen van het gebinte"*. Toch stemde het ontwerp-restauratiedossier van de eigenaar de commissie gunstig. Tevens hadden studenten Monumenten- en Landschapszorg het gebouw *"historisch en bouwfysisch onderzocht en (...) vergeleken met andere pastorieën uit de omgeving"*,
- het advies over het dorpsgezicht was daarentegen ongunstig omdat een **deel van de eind 19de-eeuwse stallen reeds was afgebroken met het oog op het weer tot zijn recht laten komen van het hoofdgebouw**. De *"andere poortvleugel"* - volgens de commissie daterend van 1807 - zou behouden blijven als garage of bergplaats. Daardoor was **"de intrinsieke historische waarde van de gesloten aanleg met binnenplaats ernstig geschonden"**.

Na de afsluiting van het openbaar onderzoek over het voortwerp van lijst (zonder bezwaren⁹) werd het ontwerp van lijst op 11 januari 1994 ondertekend. Het **definitieve beschermingsbesluit** van **9 november 1994** is als volgt gemotiveerd:

- de **Oude Pastorie** is beschermd als **monument** *"omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**: als laat-XVIIIde-eeuwse pastorie, vergund en gebouwd in 1783 in het kader van het keizerlijk decreet dat tegen de belangen van de tiendeheffende abdijen de stichting van landelijke pastorieën bevorderde. De veeleer sobere vormgeving, de landelijke versie van Louis XVI-stijl bij de interieurs en het gebruik van recuperatiematerialen kan worden verklaard uit de tegenzin waarmee de reguliere clerus de financiering van de pastorie ten uitvoer bracht"*,
- de **Oude Pastorie met omgeving** (*"de dienstgebouwen, poortvleugel en het perceel horend bij de voormalige pastorie"*) is beschermd als **dorpsgezicht** *"omwille van het algemeen belang gevormd door de **historische waarde**: van de laat-XVIIIde-eeuwse pastorie, uitgebreid met twee dienstvleugels en een 1907 gedateerde poortvleugel die een gesloten aanleg met binnenplaats vormen, aangezien het geheel een intrinsieke waarde vertegenwoordigt, die bestanddelen omvat die kunnen bijdragen tot het vormen van een totaalbeeld van het optisch leefmilieu en die niet afzonderlijk mogen veranderd worden indien het geheel zijn typisch karakter wil bewaren"*.

---

⁹ Nota van het Bestuur voor Monumenten- en Landschapszorg aan de minister, 21 december 1993.

Het beschermingsdossier maakt nergens vermelding van de oude linde - nog steeds aanwezig en opgenomen in de wetenschappelijke inventaris¹⁰ - en het bakhuis (inmiddels gesloopt) ten zuidwesten van de woning, gelegen binnen het dorpsgezicht.

2.3.2. Harde restauratie tussen 1993 en 2000

In **juni 1993** werd een **restauratieplan voor de pastorie** ingediend. Dit ontwerpplan voorzag in de volledige sloop van de vleugels aan de straat. Evenwel zou het bakhuis hierbij behouden blijven. Het restauratieplan voorzag om de bakstenen gevels opnieuw te kaleien en de gepleisterde raamomlijstingen, gevelbanden en kroonlijsten te herstellen. De achtergevel werd opnieuw voorzien van luiken. Per dakvlak van de pastorie werd een uitbreiding tot drie dakkapellen voorzien. Op 20 augustus 1993 bracht het Bestuur voor Monumenten- en Landschapszorg een voorwaardelijk gunstig advies uit aan het gemeentebestuur. Het Bestuur had geen bezwaar tegen het ingediende renovatieplan, mits een volledig restauratiedossier ingediend werd vóór de werken van start gingen. In het archief van Onroerend Erfgoed werd geen spoor teruggevonden van het vereiste restauratiedossier. De werken werden gestart (periode onbekend) zonder goedgekeurd restauratiedossier en werden niet volgens het initiële restauratieplan van 1993 uitgevoerd.

Niet-gedateerde foto's bij een aanvraag van 28 november 2000¹¹ tonen het resultaat van een harde restauratie aan het exterieur, waaruit afgeleid wordt dat de werken duidelijk niet volgens het initiële restauratieplan uitgevoerd werden. Bij het exterieur werden de gepleisterde kroonlijsten en banden, de kaleilaag, de gepekte plint en de luiken (achtergevel) niet opnieuw uitgevoerd. Metalen afschermingsplaten op de schoorstenen werden toegevoegd (zie voor zowel exterieur als interieur onder 3. evaluerend gedeelte). Uit het archief van Onroerend Erfgoed blijkt niet dat er door de dienst op enigerlei wijze gereageerd werd op de niet conform uitgevoerde restauratie.

Op 4 oktober 2001 werd een aanvraag ingediend voor het aanbouwen van een serre tegen de zuidelijke zijgevel van de woning. Het inplantingsplan toont aan dat het bakhuis op dat moment reeds afgebroken was. Op 4 december 2001 bracht de administratie ROHM Monumenten & Landschappen een gunstig advies uit over het aanbouwen van de serre.

2.4. De fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens plaatsbezoeken op 17 januari (vanaf de straat) en 10 februari 2023 (op de site en in het interieur). De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

2.5. Juridische toestand

2.5.1. Adres en kadaster

In het ministerieel besluit (09.11.1994) wordt de pastorie (monument) aangeduid als Paalweg 1, Zwalm 10de afdeling, sectie A, 77D (deel). De omgeving (dorpsgezicht) wordt aangeduid als Paalweg 1, Zwalm 10de afdeling, sectie A, 77D. Tot op heden zijn deze gegevens onveranderd.

---

¹⁰ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Opgaande linde bij Oude Pastorie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301270> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

¹¹ Aanvraag voor het bouwen van een schutplaats voor dieren, door de eigenaar aan de Bestuur voor Monumenten- en Landschapszorg gericht.

2.5.2. Onroerend erfgoed

Onroerend erfgoed

- de Oude Pastorie is beschermd als monument (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10922>)
- de Oude Pastorie met omgeving is beschermd als dorpsgezicht (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/10925>)
- het Huis Oude Pastorie is opgenomen in de wetenschappelijke en de vastgestelde inventaris (<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/97369>)
- de Opgaande linde bij Oude Pastorie is opgenomen in de wetenschappelijke inventaris (<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/301270>)

2.5.3. Omgeving

De pastorie met omgeving is volgens het gewestplan gelegen in landschappelijk waardevolle agrarische gebied.

3. EVALUEREND GEDEELTE

3.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

De Oude Pastorie en omgeving, Paalweg 1 in Zwalm (Sint-Blasius-Boekel), werd bij ministerieel besluit van 9 november 1994 definitief beschermd als monument en als dorpsgezicht.

In het voorjaar van 1993 werd een procedure tot bescherming bij dringende omstandigheden opgestart naar aanleiding van concrete plannen voor sloop en de bouw van een landelijke woning. In uitvoering van artikel 6 van het Monumentendecreet (1976) vonden de rechtsgevolgen via een bijkomend besluit onmiddellijk ingang.

In 1993 werd een restauratieplan voorgelegd voor de pastorie die in de volledige sloop van de vleugels aan de straatzijde voorzag. In het voorwaardelijk gunstig advies stelde het Bestuur voor Monumenten- en Landschapszorg dat alvorens de werken van start konden gaan een volledig restauratiedossier voorgelegd moest worden.

Op een niet nader te bepalen tijdstip tussen 1993 en 2000 werd overgegaan tot uitvoering van ingrijpende renovatiewerken zonder goedgekeurd restauratiedossier.

In vergelijking met de toestand op het ogenblik van opstart van de beschermingsprocedure in 1993 zijn de erfgoedwaarden gedeeltelijk aangetast. De omvang van de aantasting werd vastgesteld bij de plaatsbezoeken van 17 januari en 10 februari 2023:

- **de als dorpsgezicht beschermde omgeving van de pastorie is aangetast.** De *“twee dienstvleugels en een 1907 gedateerde poortvleugel die een gesloten aanleg met binnenplaats vormen”*, aangehaald in het beschermingsbesluit, zijn immers afgebroken. Uit het advies van de Provinciale Commissie van de KCML (vergadering 2 juni 1993) blijkt dat een deel van de eind 19de-eeuwse stallen op het moment van de bescherming reeds waren afgebroken om het hoofdgebouw meer tot zijn recht te laten komen,
- **het exterieur van de als monument beschermde pastorie is aangetast.** In materiaalgebruik en detaillering werd duidelijk afgeweken van het in augustus 1993 principieel goedgekeurde restauratieplan. Vanwege deze afwijkingen en het ontbreken van een restauratiedossier was deze harde renovatie duidelijk illegaal. De gepleisterde kroonlijsten (eenvoudige baksteenlijsten kwamen in de plaats) en banden, het kaleien van het baksteenmetselwerk en het pekken van de plint werden niet opnieuw uitgevoerd. Aan de achtergevel werden de luiken vervangen door

rolluikkasten. De niet-toegestane metalen afschermingsplaten op de schoorstenen geven de woning een fermette-achtig uitzicht.

- **het interieur van de als monument beschermde pastorie is aangetast.** Bij het plaatsbezoek (10 februari 2023) werd vastgesteld dat de indeling van een 18de-eeuwse pastorie nog herkenbaar is. Elementen zoals vloeren en binnendeuren, en wellicht ook een deel van het stucwerk, zijn echter vernieuwd, waardoor de materiële authenticiteit van het gebouw is aangetast.

Artikel 6.2.1, 3° van het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013 staat de gehele of gedeeltelijke wijziging of opheffing van een bescherming omwille van het algemeen belang toe. De parlementaire voorbereiding stelt daarbij het volgende: "*door een wijzigende context kan het algemeen belang immers geëvolueerd zijn ten opzichte van het algemeen belang ten tijde van de bescherming*".

In functie van een algemene evaluatie van het beschermd bestand in Vlaanderen die als doelstelling heeft om een dynamische selectie van de essentiële en representatieve getuigen van het leven in Vlaanderen te vrijwaren, wordt het beschermd erfgoed getoetst aan de hedendaagse inzichten inzake erfgoedwaarde.

De evaluatie van het beschermde bestand in Vlaanderen is gebaseerd op:

- de erfgoedwaarde zoals vermeld in het Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, artikel 2.1, 26°: de archeologische, architecturale, artistieke, culturele, esthetische, historische, industrieel-archeologische, technische, ruimtelijk-structurende, sociale, stedenbouwkundige, volkskundige of wetenschappelijke waarde waaraan onroerende goederen hun huidige of toekomstige maatschappelijke betekenis ontleen;
- de vijf selectiecriteria die gehanteerd worden in functie van bescherming en die het afwegingskader vormen om het onroerend erfgoed te waarderen:
  - 1° zeldzaamheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed uitzonderlijk voorkomt in relatie met de geografische context, de historische context, het type of het oeuvre;
  - 2° herkenbaarheid: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een goed leesbare uitdrukking is van zijn oorspronkelijke functie, uitzicht of vormgeving, of van een belangrijke fase in de latere ontwikkeling daarvan;
  - 3° representativiteit: geeft aan in hoeverre het onroerend goed typerend is voor een geografische of historische context of een welbepaalde type of een bepaald oeuvre;
  - 4° ensemble: geeft aan in hoeverre het onroerend goed een sterke samenhang vertoont tussen de verschillende elementen;
  - 5° context: geeft aan in hoeverre er tussen het onroerend goed en zijn directe of ruimere omgeving een sterke visuele of inhoudelijke relatie is.

De evaluatie van de erfgoedwaarden van de Oude Pastorie met omgeving in Zwalm op basis van de erfgoedwaarden en huidige criteria voor bescherming is als volgt:

- 1° zeldzaamheid (lage score): de erfgoedkenmerken die eerder zeldzaam zijn voor een laat-18de-eeuwse pastorie zijn inmiddels verdwenen of aangetast: de zeldzame configuratie van de pastorie met dienst- en poortvleugel in gesloten opstelling is verdwenen door afbraak van de bijgebouwen;
- 2° herkenbaarheid (lage score): de harde restauratie, uitgevoerd tussen 1993 en 2000, heeft de herkenbaarheid en materiële authenticiteit van de Oude Pastorie in belangrijke mate aangetast. Bij het exterieur werden de gepleisterde kroonlijsten en banden, de kaleilaag, de gepekte plint en de luiken (achtergevel) niet opnieuw uitgevoerd. Metalen afschermingsplaten op de schoorstenen werden toegevoegd. De indeling van een 18de-eeuwse pastorie is nog enigszins herkenbaar. Elementen zoals

vloeren en binnendeuren (en wellicht ook gedeeltelijk het stucwerk) zijn echter vernieuwd, waardoor de materiële authenticiteit van het gebouw is aangetast;

3° representativiteit (lage score): de Oude Pastorie van Sint-Blasius-Boekel was representatief voor éénlaagse pastorieën uit het laatste kwart van de 18de eeuw. Door harde restauratie is deze representativiteit, zeker voor het exterieur, aangetast. De Oude Pastorie was ook representatief voor pastorieën met een voorgelegen binnenplaats met dienstvleugels. Door de sloop van de dienstvleugels en de poortvleugel ging dit aspect totaal verloren;

4° ensemble (lage score): vóór de sloop van de dienstvleugels en de poortvleugel bestond er een grote ensemblewerking tussen de dienstvleugels, de binnenplaats en de pastorie. Ook tussen het exterieur en het interieur van de pastorie is de ensemblewerking aangetast doordat de erfgoedwaarden van zowel het exterieur (in hoge mate) als het interieur (in mindere mate) zijn aangetast;

5° context (hoge score): de geïsoleerde inplanting van de Oude Pastorie op de kouter, in een open landelijke omgeving bleef bewaard. Ook de relatie tussen de Oude Pastorie en de als monument beschermde Nieuwe Pastorie (dichter bij de kerk) bleef bewaard.

Het verlies aan herkenbaarheid, representativiteit en ensemble heeft de historische waarde van de Oude Pastorie en omgeving sterk aangetast, in die mate dat de bescherming als monument en als dorpsgezicht niet meer voldoende kan worden gemotiveerd. De vrijwaring van de erfgoedwaarden middels een bescherming als monument en dorpsgezicht is niet langer vereist omwille van het algemeen belang.

Omwille van de geïsoleerde inplanting van de Oude Pastorie op de kouter en zijn relatie met de Nieuwe Pastorie, omwille van de behouden erfgoedelementen in het interieur bezit de Oude Pastorie wel nog enige herkenbaarheid en context. De site blijft daarom opgenomen in de wetenschappelijke inventaris van het bouwkundig erfgoed.

3.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

Er zijn geen bijkomende maatregelen vereist voor de registratie van de erfgoedwaarden of het behoud van erfgoedelementen in een onroerenderfgoeddepot.

3.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

Zowel de bescherming als monument van de Oude Pastorie, als de bescherming als dorpsgezicht van de Oude Pastorie met omgeving, Paalweg 1 in Zwalm, worden geheel opgeheven. Het kadastraal perceel gevat door de opheffing is opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

4. BRONNEN

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier 4.01/45065/120.1, Oude Pastorie.

Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier 4.02/45065/107.1, Oude Pastorie met omgeving.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2023: *Oude Pastorie* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/45314> (geraadpleegd op 1 februari 2023).

Opheffingsdossier: Oude Pastorie met omgeving – monument en dorpsgezicht

Rijksarchief Gent, Kaarten en plans, nummer 971.

DHANENS E. 1971: *Kanton Sint-Maria-Horebeke, Tekst*, Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen, VII, Gent, 273-274.

DHANENS E. 1971: *Kanton Sint-Maria-Horebeke, Illustratie*, Inventaris van het Kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen, VIII, Gent, illustratie 451.

VANDEPITTE F. 1989-1990: *Restauratieproject: oude pastorie St.-Blasius-Boekel Historisch onderzoek*, Postgraduaat Monumenten- en Landschapszorg, Hoger Architectuur Instituut van het Rijk, Antwerpen, onuitgegeven eindwerk.

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archiefphoto's, bouwplannen, kadastralmutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.